

Лаўрэнцій Сямёнавіч
АБЕЦАДАРСКІ
(1916–1975)

Lawrjencij Sjamjonavich
ABECADARSKI
(1916–1975)

Мінула 100 гадоў з дня нараджэння Лаўрэнція Сямёнавіча Абецадарскага (Абэцэдарскага) – віднага гісторыка савецкай Беларусі, чыя навуковая, грамадская і педагогічная дзейнасць была самым цесным чынам звязана з Беларускай дзяржаўнай універсітэтам.

Л. С. Абецадарскі нарадзіўся ў г. Горкі Магілёўскай вобласці. Працоўную дзейнасць пачаў у верасні 1931 г. на пасадзе інструктара Аршанскага райкама камсамола. У 1937 г. паступіў на гістарычны факультэт БДУ. Вучыўся ў такіх вядомых навукоўцаў, як акадэмікі М. М. Нікольскі і У. М. Перцаў, прафесары А. П. П'яноў і Л. М. Шнеерсон, дацэнт Д. А. Дудкоў. У лютым 1942 г. быў прызваны ў Чырвоную армію, служыў на Далёкім Усходзе і прымаў удзел у Маньчжурскай аперацыі. Пасля заканчэння гістарычнага факультэта (1946) і аспірантуры (1949) працаваў у БДУ старшым выкладчыкам кафедры гісторыі СССР, абараніў кандыдацкую дысертацыю ў 1950 г. З верасня 1951 г. загадваў кафедрай гісторыі СССР, а з верасня 1958 г. і да канца жыцця – кафедрай гісторыі БССР, узнаўленне якой ён пачаў. Доктар гістарычных навук, прафесар (1966), член-карэспандэнт Акадэміі педагогічных навук СССР (1968).

У кола навуковых інтарэсаў Л. С. Абецадарскага ўваходзіла гісторыя беларускіх зямель другой паловы XVI – XVII ст. Ён вывучаў руска-беларускія адносіны, антыфеадальную барацьбу народных мас, асаблівую ўвагу надаваў ваенным падзеям сярэдзіны XVII ст., казацкім рухам і звязаным з імі пытанням сацыяльна-палітычнага жыцця таго перыяду. Гэтым тэмам былі прысвечаны дысертацыйныя і манаграфічныя працы даследчыка: «Барацьба ўкраінскага і беларускага народаў за ўз'яднанне з Расіяй у сярэдзіне XVII века» (Мінск, 1954); «Белоруссия и Россия: очерки русско-белорусских связей второй половины XVI – XVII в.» (Мінск, 1978), а таксама падрыхтаваны пад яго кіраўніцтвам зборнік дакументаў «Русско-белорусские связи (1570–1667 гг.)» (Мінск, 1963). Найбольш важным укладам Л. С. Абецадарскага ў гістарычную навуку сучаснымі даследчыкамі прызнаецца кніга «Белорусы в Москве XVII в.» (Мінск, 1957), у якой прыведзены звесткі пра пасяленні беларусаў у Маскве і Замаскоўным краі і іх выдатную ролю ў развіцці культуры Маскоўскай дзяржавы. Усяго даследчыкам апублікавана больш за 50 навуковых і навукова-папулярных прац.

З удзелам Л. С. Абецадарскага як аўтара і навуковага рэдактара ў пасляваенны перыяд выйшлі

важныя абагульняючыя савецкія выданні па гісторыі Беларусі: «Гісторыя Беларускай ССР» (т. 1–2, 1954–1958); «История Белорусской ССР» (т. 1–2, 1961); «Гісторыя Беларускай ССР» (т. 1–5, 1972–1975); «История Минска» (1957). Вучоны кіраваў аўтарскім калектывам і быў нязменным рэдактарам вучэбнага дапаможніка па гісторыі БССР для сярэдняй школы, які вытрымаў пры жыцці аўтара 13 выданняў. Чытаў лекцыі ў Варшаўскім універсітэце. Удзельнічаў у XIII Міжнародным кангрэсе гісторыкаў. Уступаў у вострую палеміку з беларускімі замежнымі даследчыкамі (Абеццдарскі Л. С. У святле неабвержных фактаў. Мінск, 1969), актыўна адстойваў партыйна-савецкія

погляды на гістарычную мінуўшчыну Беларусі ў рэцэнзіях і публіцыстычных выступленнях, за што пазней, у часы перабудовы, рэзка крытыкаваўся ў перыядычным друку. Прычым практычна яму аднаму ці найперш яму сталі прыпісваць заганы ўсёй савецкай гістарыяграфіі Беларусі. Цяпер асоба і рэальны ўклад у навуку Л. С. Абеццдарскага атрымліваюць усё больш узважаныя ацэнкі.

Гэты неардынарны чалавек з усімі яго супярэчнасцямі і нават дзівацтвамі быў прадуктам сваёй эпохі, назаўжды застаўся ў памяці студэнтаў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і тых, з кім звёў яго лёс.

Ю. Л. Казакоў, У. А. Сосна